

Переклад затверджений

Виконуючий обов'язки генерального
директора Урядового офісу координації
європейської та євроатлантичної інтеграції
Секретаріату Кабінету Міністрів України
(найменування посади)
24 листопада 2022 р.

(підпис)

Д. В. Чорний
(ініціали та прізвище)

01993L0013 — UA — 28.05.2022 — 002.001

Цей текст слугує суто засобом документування і не має юридичної сили. Установи Союзу не несуть жодної відповідальності за його зміст. Автентичні версії відповідних актів, включно з їхніми преамбулами, опубліковані в Офіційному віснику Європейського Союзу і доступні на EUR-Lex. Зазначені офіційні тексти безпосередньо доступні за посиланнями, вставленими у цей документ

► В

ДИРЕКТИВА РАДИ 93/13/ЄЕС

від 05 квітня 1993 року

[про несправедливі умови споживчих договорів](#)

(ОБ L 095 21.04.1993, с. 29)

Зі змінами, внесеними:

		Офіційний вісник		
		№	сторінка	дата
► M1	ДИРЕКТИВОЮ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ І РАДИ 2011/83/ЄС від 25 жовтня 2011 року	L 304	64	22.11.2011
► M2	ДИРЕКТИВОЮ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ І РАДИ (ЄС) 2019/2161 від 27 листопада 2019 року	L 328	7	18.12.2019

▼ В

ДИРЕКТИВА РАДИ 93/13/ЄЕС

від 05 квітня 1993 року

про несправедливі умови споживчих договорів

Стаття 1

- Метою цієї Директиви є наближення законів, підзаконних нормативно-правових актів та адміністративних положень держав-членів щодо несправедливих умов договорів, укладених між продавцями або надавачами та споживачами.
- Положення цієї Директиви не застосовують до договірних умов, що відображають обов'язкові правові чи регуляторні положення та положення чи принципи міжнародних конвенцій, сторонами яких є держави-члени чи Співтовариство, особливо у транспортній сфері.

Цей текст слугує суто засобом документування і не має юридичної сили. Установи Союзу не несуть жодної відповідальності за його зміст. Автентичні версії відповідних актів, включно з їхніми преамбулами, опубліковані в Офіційному віснику Європейського Союзу і доступні на EUR-Lex. Зазначені офіційні тексти безпосередньо доступні за посиланнями, вставленими у цей документ

► В

ДИРЕКТИВА РАДИ 93/13/ЄЕС**від 05 квітня 1993 року**

про несправедливі умови споживчих договорів

(ОБ L 095 21.04.1993, с. 29)

Зі змінами, внесеними:

		Офіційний вісник		
		№	сторінка	дата
► М1	ДИРЕКТИВОЮ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ І РАДИ 2011/83/ЄС від 25 жовтня 2011 року	L 304	64	22.11.2011
► М2	ДИРЕКТИВОЮ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ І РАДИ (ЄС) 2019/2161 від 27 листопада 2019 року	L 328	7	18.12.2019

▼ В

ДИРЕКТИВА РАДИ 93/13/ЄЕС**від 05 квітня 1993 року**

про несправедливі умови споживчих договорів

Стаття 1

- Метою цієї Директиви є наближення законів, підзаконних нормативно-правових актів та адміністративних положень держав-членів щодо несправедливих умов договорів, укладених між продавцями або надавачами та споживачами.
- Положення цієї Директиви не застосовують до договірних умов, що відображають обов'язкові правові чи регуляторні положення та положення чи принципи міжнародних конвенцій, сторонами яких є держави-члени чи Співтовариство, особливо у транспортній сфері.

Стаття 2

Для цілей цієї Директиви:

- «несправедливі умови» означає договірні умови, визначені у в статті 3;
- «споживач» означає будь-яку фізичну особу, яка за договорами, які охоплює ця Директива, діє для цілей, що виходять за межі її комерційної, підприємницької або професійної діяльності;
- «продавець або надавач» означає будь-яку фізичну чи юридичну особу, яка за договорами, які охоплює ця Директива, діє для цілей, пов'язаних із її комерційною, підприємницькою або

професійною діяльністю, незалежно від того, чи вона перебуває у публічній чи у приватній власності.

Стаття 3

1. Договірну умову, яку не було обговорено в індивідуальному порядку, вважають несправедливою, якщо вона всупереч вимозі щодо добросовісності істотно порушує баланс між правами та обов'язками сторін, що виникають із договору, на шкоду споживачу.
2. Умову завжди вважають такою, що не була обговорена в індивідуальному порядку, якщо її сформулювали заздалегідь і споживач, таким чином, не міг вплинути на зміст умови, особливо в контексті попередньо сформульованого стандартного договору.

Однак факт обговорення в індивідуальному порядку певних аспектів умови або однієї умови не виключає застосування цієї статті до решти положень договору, якщо загальне оцінювання договору все одно вказує на те, що це попередньо сформульований стандартний договір.

Якщо будь-який продавець або надавач стверджує, що певна стандартна умова була обговорена в індивідуальному порядку, на ньому лежить тягар доведення цього факту.

3. Додаток до цієї Директиви містить невичерпний орієнтовний перелік умов, які можуть вважати несправедливими.

Стаття 4

1. Без обмеження статті 7, несправедливість договірної умови оцінюють із урахуванням характеру товарів чи послуг, стосовно яких було укладено договір, та з посиланням, на час укладення договору, на всі обставини, що супроводжували укладання договору, та на всі інші умови договору чи іншого договору, від якого він залежить.
2. Оцінювання несправедливого характеру умов не повинне стосуватися ані визначення основного предмету договору, ані належності ціни й винагороди, з одного боку, та послуг чи товарів, які надають чи постачають в обмін на таку ціну чи винагороду, з іншого боку, якщо такі умови викладені простою зрозумілою мовою.

Стаття 5

Якщо в договорі всі чи деякі умови, запропоновані споживачеві, викладені в письмовій формі, такі умови завжди повинні бути сформульовані простою й зрозумілою мовою. У разі виникнення сумніву щодо тлумачення певної умови, переважну силу має таке тлумачення, що є найбільш вигідним для споживача. Таке правило щодо тлумачення умов не застосовують у контексті процедур, встановлених у статті 7(2).

Стаття 6

1. Держави-члени повинні встановити, що несправедливі умови, що їх використовують у договорі, який продавець або надавач уклав зі споживачем, відповідно до положень, передбачених у їхньому національному праві, не є зобов'язальними для такого споживача, а такий договір повинен далі покладати зобов'язання на сторони за рештою умов, якщо він може продовжувати існувати без таких несправедливих умов.
2. Держави-члени повинні вживати заходів, необхідних для забезпечення того, щоб споживача не було позбавлено захисту, наданого цією Директивою, через вибір права країни, що не є державно-членом, як права, застосовного до договору, якщо такий договір має тісний зв'язок з територією держав-членів.

Стаття 7

1. Держави-члени повинні забезпечити існування належних і дієвих засобів в інтересах споживачів для запобігання подальшому використанню несправедливих умов у договорах, які продавці або

надавачі укладають зі споживачами.

2. Засоби, зазначені в параграфі 1, включають положення, відповідно до яких особи чи організації, що згідно з національним правом мають законний інтерес щодо захисту споживачів, можуть згідно з відповідним національним правом звертатися до судів чи компетентних адміністративних органів стосовно ухвалення рішення щодо несправедливості договірних умов, сформульованих для загального використання, та щодо застосування належних і дієвих засобів з метою запобігання подальшому використанню таких умов.

3. З належним урахуванням національного права засоби правового захисту, зазначені в параграфі 2, можуть окремо чи спільно бути спрямовані проти низки продавців або надавачів, що здійснюють діяльність у тому самому секторі економіки, або проти їхніх асоціацій, які використовують чи рекомендують використовувати однакові загальні договірні умови або подібні умови.

Стаття 8

Держави-члени можуть ухвалювати або зберігати найбільш суворі положення, що є сумісними з Договором, у рамках сфери застосування цієї Директиви, щоб забезпечити максимальний рівень захисту для споживачів.

▼ M1

Стаття 8a

1. Якщо держава-член ухвалює положення відповідно до статті 8, вона повинна поінформувати про це Комісію, а також про будь-які подальші зміни, особливо якщо такі положення:

- поширюють оцінювання щодо несправедливості на договірні умови, які обговорюють в індивідуальному порядку, або на адекватність ціни чи винагороди; або
- містять перелік договірних умов, які вважають несправедливими.

2. Комісія повинна забезпечити для споживачів та продавців легкий доступ до інформації, зазначеної в параграфі 1, зокрема шляхом її розміщення на спеціалізованому вебсайті.

3. Комісія передає інформацію, зазначену в параграфі 1, іншим державам-членам та Європейському Парламенту. Комісія повинна проводити консультації зі стейкхолдерами щодо такої інформації.

▼ M2

Стаття 8b

1. Держави-члени повинні встановити правила щодо санкцій, що застосовуються до порушень національних положень, ухвалених відповідно до цієї Директиви, та вживати усіх заходів, необхідних для забезпечення виконання таких правил. Передбачені санкції повинні бути дієвими, пропорційними і стримувальними.

2. Держави-члени можуть обмежити такі санкції до ситуацій, у яких договірні умови чітко визнані несправедливими за всіх обставин відповідно до національного права, або ситуацій, коли продавець чи надавач продовжує використовувати договірні умови, що були визнані несправедливими рішенням, ухваленим відповідно до статті 7(2), що набуло статусу остаточного.

3. Держави-члени повинні забезпечувати урахування такого невичерпного переліку орієнтовних критеріїв під час накладання санкцій у відповідних випадках:

- (a) характер, ступінь тяжкості, масштаб та тривалість порушення;
- (b) будь-які дії, вжиті продавцем або надавачем для зниження рівня шкоди, заподіяної споживачам, або для усунення такої шкоди;
- (c) будь-які попередні порушення, вчинені продавцем або надавачем;
- (d) фінансові вигоди, які продавець або надавач отримав через порушення, або втрати, яких він уникнув через таке порушення, за умови наявності відповідних даних;

- (e) санкції, накладені на продавця або надавача за те саме порушення в інших державах-членах у транскордонних випадках, якщо інформація про такі санкції доступна в рамках механізму, встановленого відповідно до Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2017/2394 (¹);
- (f) будь-які інші обтяжувальні або пом'якшувальні фактори, які застосовуються залежно від обставин справи.

4. Без обмеження параграфу 2 цієї статті, держави-члени повинні забезпечити, щоб у разі накладання санкцій відповідно до статті 21 Регламенту (ЄС) 2017/2394 такі санкції передбачали можливість застосування штрафів у рамках адміністративних процедур та/або можливість початку судового провадження для застосування штрафів, при цьому максимальна сума таких штрафів повинна становити щонайменше 4 % річного обороту продавця або надавача у відповідній державі-члені чи державах-членах.

5. Для випадків застосування штрафу відповідно до параграфу 4, коли інформація щодо річного обороту продавця або надавача недоступна, держави-члени повинні запровадити можливість застосування штрафів, максимальна сума яких повинна становити щонайменше 2 млн євро.

6. Держави-члени повинні до 28 листопада 2021 року повідомити Комісію про правила й інструменти, зазначені в параграфі 1, а також повинні невідкладно повідомляти її про будь-які зміни, внесені у подальшому до таких правил та інструментів.

▼ В

Стаття 9

Комісія подає Європейському Парламенту і Раді звіт щодо застосування цієї Директиви не пізніше ніж через 5 років з дати, зазначеної в статті 10(1).

Стаття 10

1. Держави-члени повинні ввести в дію закони, підзаконні нормативно-правові акти та адміністративні положення, необхідні для дотримання вимог цієї Директиви, не пізніше 31 грудня 1994 року. Вони негайно інформують про це Комісію.

Такі положення застосовують до всіх договорів, укладених після 31 грудня 1994 року.

2. Коли держави-члени ухвалюють такі інструменти, вони повинні містити покликання на цю Директиву або супроводжуватися таким покликанням у разі їх офіційної публікації. Методи здійснення такого покликання визначають держави-члени.

3. Держави-члени повинні передати Комісії основні тексти положень національного права, які вони ухвалюють у сфері регулювання цієї Директиви.

Стаття 11

Цю Директиву адресовано державам-членам.

ДОДАТОК

УМОВИ, ЗАЗНАЧЕНІ В СТАТТІ 3(3)

1. Умови, що мають своїм предметом чи наслідком:

- (a) виключення або обмеження юридичної відповідальності продавця або надавача у випадку смерті споживача чи заподіяння шкоди його здоров'ю внаслідок дії чи бездіяльності такого продавця або надавача;
- (b) неналежне виключення чи обмеження законних прав споживача *стосовно* продавця або

надавача чи іншої сторони у випадку повного чи часткового невиконання або неналежного виконання таким продавцем або надавачем будь-якої з договірних умов, включно з можливістю взаємозаліку боргу перед продавцем або надавачем за рахунок будь-яких претензій до нього з боку споживача;

- (c) встановлення обов'язковості виконання умов договору для споживача, в той час як надання послуг продавцем або надавачем залежить від умови, виконання якої залежить тільки від його власної волі;
- (d) надання продавцеві або надавачу дозволу залишити собі кошти, сплачені споживачем, якщо останній вирішить не укласти договір або не виконувати умов договору, без можливості для споживача отримати від продавця або надавача компенсацію в еквівалентному розмірі, якщо така остання сторона скасовує договір;
- (e) встановлення для споживача, який не виконує свого обов'язку, вимоги щодо сплати непропорційно великої суми компенсації;
- (f) надання продавцеві або надавачу дозволу розірвати договір на дискреційній основі без надання такої можливості споживачу, або надання дозволу продавцеві або надавачу залишити кошти, сплачені за ще не надані ним послуги, у випадку, коли договір розриває сам продавець або надавач;
- (g) надання права продавцеві або надавачу розірвати договір із невизначеним строком без завчасного попередження, окрім випадків, коли для цього є серйозні підстави;
- (h) автоматичне подовження строку договору з фіксованою тривалістю, якщо споживач не вкаже інакше, за умов, коли строк, встановлений для вираження споживачем свого бажання не подовжувати договір, необґрунтовано короткий;
- (i) безвідкличне покладання на споживача зобов'язань за умовами, з якими він не мав можливості ознайомитися перед укладенням договору;
- (j) надання продавцеві або надавачу права в односторонньому порядку змінювати умови договору без наявності вагової причини, зазначеної в такому договорі;
- (k) надання продавцеві або надавачу права в односторонньому порядку змінювати будь-які характеристики продуктів чи послуг, що будуть надані, без наявності на те вагової причини;
- (l) передбачення можливості визначати ціни на товари на момент їх постачення або надання продавцеві продуктів чи надавачу послуг можливості підвищувати свої ціни без надання, в обох випадках, споживачеві відповідного права розірвати договір, якщо кінцева ціна занадто висока порівняно з ціною, що була погоджена на момент укладення договору;
- (m) надання продавцеві або надавачу права визначати, чи відповідають постачені товари чи надані послуги умовам договору, або надання йому виключного права тлумачення будь-яких умов договору;
- (n) обмеження обов'язку продавця або надавача щодо виконання зобов'язань, які взяли на себе його агенти, або встановлення відповідності його зобов'язань у залежність від певної формальності;
- (o) встановлення зобов'язання для споживача виконувати всі свої обов'язки у випадку, коли продавець або надавач не виконує своїх;
- (p) надання продавцеві або надавачу можливості передавати свої права та обов'язки відповідно до договору, коли така можливість може призвести до зниження рівня гарантій для споживача, без згоди на це останнього;
- (q) виключення чи перешкоджання застосуванню права споживача подавати позов чи застосовувати інші засоби правового захисту, особливо шляхом встановлення для споживача

вимоги позиватися виключно до третейських судів, не охоплених правовими положеннями, неправомірного обмеження його доступу до доказів або покладання на нього тягаря доведення, який відповідно до застосовного права повинен лежати на іншій стороні договору.

2. Сфера застосування підпараграфів (g), (j) та (l)

- (a) Підпараграф (g) не перешкоджає застосуванню умов, згідно з якими надавач фінансових послуг залишає за собою право розірвати в односторонньому порядку договір із невизначеним строком без попередження, якщо на це існує вагома причина, за умови, що такий надавач зобов'язаний негайно повідомити про це іншу сторону чи сторони договору.
- (b) Підпараграф (j) не перешкоджає застосуванню умов, згідно з якими надавач фінансових послуг залишає за собою право без попередження змінювати процентну ставку, яку має сплачувати чи отримувати споживач, або розмір плати за інші фінансові послуги, якщо на це існує вагома причина, за умови, що такий надавач зобов'язаний за першої можливості негайно повідомити про це іншу сторону чи сторони договору, та за умови, що такі інші сторони договору мають право негайно розірвати такий договір.

Крім того, підпараграф (j) не перешкоджає застосуванню умов, згідно з якими продавець або надавач зберігає за собою право в односторонньому порядку змінювати умови договору з невизначеним строком, за умови що він зобов'язаний достатньо завчасно інформувати про це споживача, а споживач має право розірвати такий договір.

- (c) Підпараграфи (g), (j) та (l) не застосовують до:
  - операцій із переказними цінними паперами, фінансовими інструментами та іншими продуктами чи послугами, ціна на які залежить від коливань ціни їх продажу на біржі, фондового індексу або ставки на фінансовому ринку, які не контролює продавець або надавач;
  - договорів про купівлю або продаж іноземної валюти, дорожніх чеків чи міжнародних платіжних доручень, деномінованих в іноземній валюті;
- (d) Підпараграф (l) не перешкоджає застосуванню положень про індексацію цін, коли це законно, за умови наявності чіткого опису методу варіювання цін.

(¹) Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2017/2394 від 12 грудня 2017 року про співпрацю між національними органами, відповідальними за виконання законів про захист прав споживачів, та про скасування Регламенту (ЄС) № 2006/2004 (ОВ L 345, 27.12.2017, с. 1).